

Bijlage VMBO-GL en TL
2017

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

Staatsinrichting van Nederland

bron 1

Uit een boek over de Grondwet van 1848:

Vóóordat de Grondwet in 1848 werd gewijzigd, kwamen er bij de regering verschillende verzoeken binnen van katholieken en protestanten. Zij wilden dat in de nieuwe grondwet meer grondrechten werden opgenomen die voor hen belangrijk waren. Alleen al in Noord-Brabant hadden meer dan 16.000 mensen hiervoor verzoeken ondertekend en ingediend bij de regering. Meestal waren katholieke priesters de eerste ondertekenaars van deze verzoeken.

bron 2

Een artikel over de viering van het honderdjarig bestaan van de Grondwet uit 1848:

Thorbecke was vijftig jaar toen 'zijn' grondwet tot stand kwam. Nu, honderd jaar later, in 1948, vieren wij dit met een feest. We vieren de politieke overwinning van de burgerij, want er zijn drie belangrijke dingen veranderd. Verandering 1: de burgers kregen meer vrijheid. Verandering 2: de burgers kregen meer politieke invloed in ons land. Verandering 3: de koning kreeg minder macht.

bron 3

Uit een krantenartikel (1869):

Niemand wil dit grondrecht afschaffen. Dit grondrecht staat in de Grondwet. Door dit recht zijn er al veel bijzondere scholen in het land. Het is mooi dat er bijzonder onderwijs bestaat, maar in elke plaats moet er ook een openbare school zijn.

bron 4

Uit een krantenartikel over de invoering van de Leerplicht (1899):

In een vergadering werd aan de heer Troelstra door een arbeider de volgende vraag gesteld: "Gaan de Kamerleden van uw partij akkoord met de invoering van de Leerplichtwet? Wij worden als arbeiders door de leerplicht gedwongen inkomen in te leveren. Maar als vergoeding krijgen we helemaal niets, zelfs geen gratis schoolmaaltijden of schoolkleding." De heer Troelstra antwoordde hierop: "We hebben als partij nog geen besluit genomen. We zijn het eens met de leerplicht. Maar we zijn het oneens met het wetsvoorstel voor de leerplicht dat er nu ligt, vanwege de redenen die u noemt."

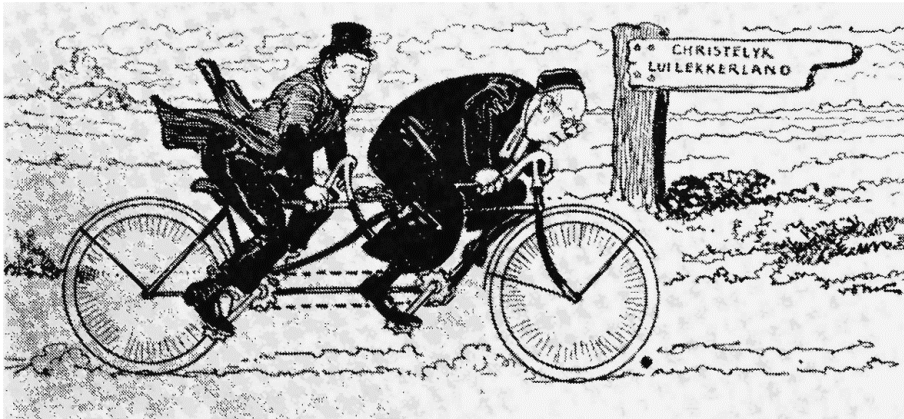
bron 5

Een tekst over een belangrijk politicus uit de negentiende eeuw:

Hij kwam uit een deftige, protestantse familie. Hij was Tweede Kamerlid en sprak vaak over onderwerpen die met de handel te maken hadden. Hij was een groot voorstander van vrijhandel.

bron 6

Een politieke tekening (rond 1900):

Toelichting

Op het bord staat: Christelijk luilekkerland (= een soort *paradijs*).

bron 7

Een politieke tekening over vrouwenkiesrecht met als titel 'Vrouwenkiesrecht en de arbeiders' (1914):

Toelichting

De arbeider zegt tegen de dame: "Wat heeft mijn vrouw aan kiesrecht als haar situatie niet verbetert?"

bron 8

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal drie verschillende afbeeldingen over machten in Nederland:

afbeelding 1

Een verdachte wordt veroordeeld voor het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeluk:

afbeelding 2

Het kabinet neemt een beslissing over de aanleg van een snelweg:

afbeelding 3

Een stemming in de Tweede Kamer om de maximumsnelheid op snelwegen te verhogen:

Historisch overzicht vanaf 1900

bron 9

Een verslag van een gesprek tussen de Oostenrijker Herzl, die van Joodse afkomst is, en een Engelse politicus (rond 1900):

Herzl vond dat Cyprus, Egyptisch Palestina of de Sinaï goede plekken zouden kunnen zijn om een Joodse staat te stichten. De Engelse politicus vond dit geen goed idee. Hij stelde Oeganda voor. Dat land was vruchtbaar, uitgestrekt en dunbevolkt. Toen Herzl een beetje aan het idee was gewend, vond hij Oeganda ook een goede plek voor een Joodse staat.

bron 10

Uitspraak van Wilhelm II, keizer van Duitsland (augustus 1914):

Ik ben dankbaar voor alle liefde en trouw die ik de laatste dagen heb mogen ontvangen. Deze oorlog maakt een einde aan de verschillen tussen partijen in ons land. Politieke partijen hebben mij wel eens aangevallen, maar dat was in vreedstijd. Ik vergeef het ze! Ik zie vanaf nu geen verschil meer tussen partijen en tussen religies. We zijn vanaf vandaag allemaal Duitsers.

bron 11

Hieronder en op de volgende pagina's staan in totaal vier afbeeldingen die te maken hebben met de Eerste Wereldoorlog in Nederland:

afbeelding 1

De dodendraad wordt door de Duitsers in gebruik genomen:

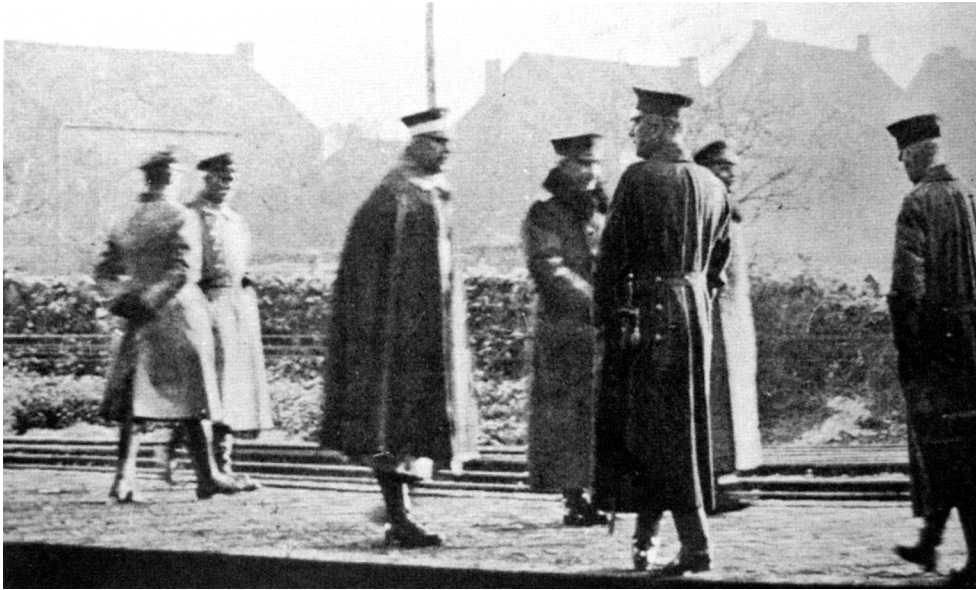

Toelichting

Op het bord aan de paal staat in het Duits en in het Nederlands: 'Hoogspanning doodsgevaar'.

afbeelding 2

De vroegere keizer van Duitsland, Wilhelm II, vlucht naar Nederland vlak nadat Duitsland een republiek is geworden:

afbeelding 3

Tijdens de inval van Duitsland vluchten Belgen naar Nederland:

afbeelding 4

Koningin Wilhelmina onthulde dit monument ter nagedachtenis aan de 58 mannen van de marine die tijdens en na de Eerste Wereldoorlog zijn omgekomen:

Toelichting

Op het monument staat: 'Voor hen die vielen'.

bron 12

Uit een toespraak van een regeringsleider:

Duitsland brengt met zijn duikboten schepen van alle landen tot zinken, óók schepen van ons land. Daarbij let Duitsland er niet op of het een passagiersschip of een transportschip is. Met spijt in mijn hart, maar zonder aarzeling, verklaart ons land officieel de oorlog aan Duitsland.

bron 13

Een poster uit Duitsland (1919):

Toelichting

Op de poster staat vertaald:

'Wat van ons wordt afgenomen!'

- 20% van onze productiegebieden
- 10% van onze bevolking
- 1/3 van onze steenkolenproductie
- 1/4 van onze productie van graan en aardappels
- 4/5 van onze ijzererts

bron 14

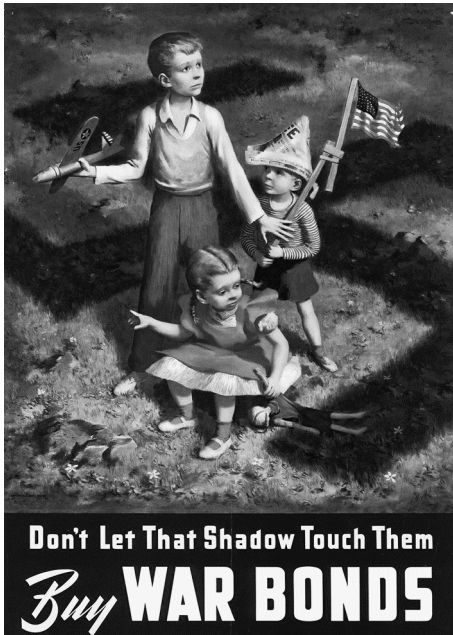
Een vrouw kijkt in 1995 terug op haar jeugd in de tijd van de Sovjet-Unie onder leiding van Stalin:

We geloofden dat het morgen beter zou zijn dan vandaag en overmorgen beter dan een dag eerder. We geloofden alle krantenkoppen, zoals: De Sovjet-Unie zal als eerste over de Noordpool vliegen!, of: Sovjet-ingenieurs zullen controle krijgen over het noorderlicht!, of: Sovjet-burgers zullen enorm grote kanalen graven!, of: Sovjet-kameraden zullen de langste spoorweg bouwen door ondoordringbare bossen!

bron 15

Hieronder staan twee posters uit de Tweede Wereldoorlog:

poster 1

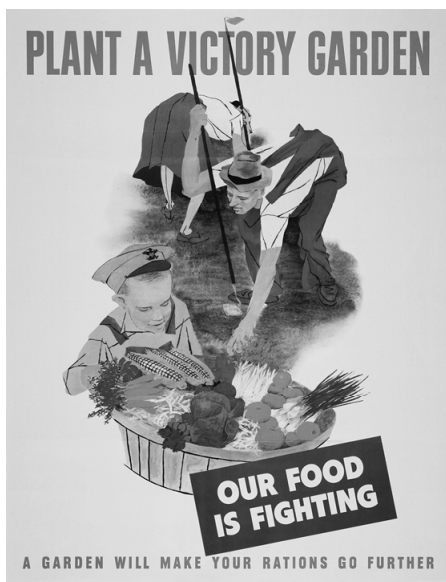
Toelichting

Op de poster staat vertaald:

Voorkom dat deze schaduw hen aanraakt.

Koop oorlogsobligaties (= een manier van de overheid om aan extra geld te komen)

poster 2

Toelichting

Op de poster staat vertaald:

Plant een overwinningstuin. Ons voedsel is nodig om te kunnen blijven vechten.

Met een moestuin heb je meer te eten.

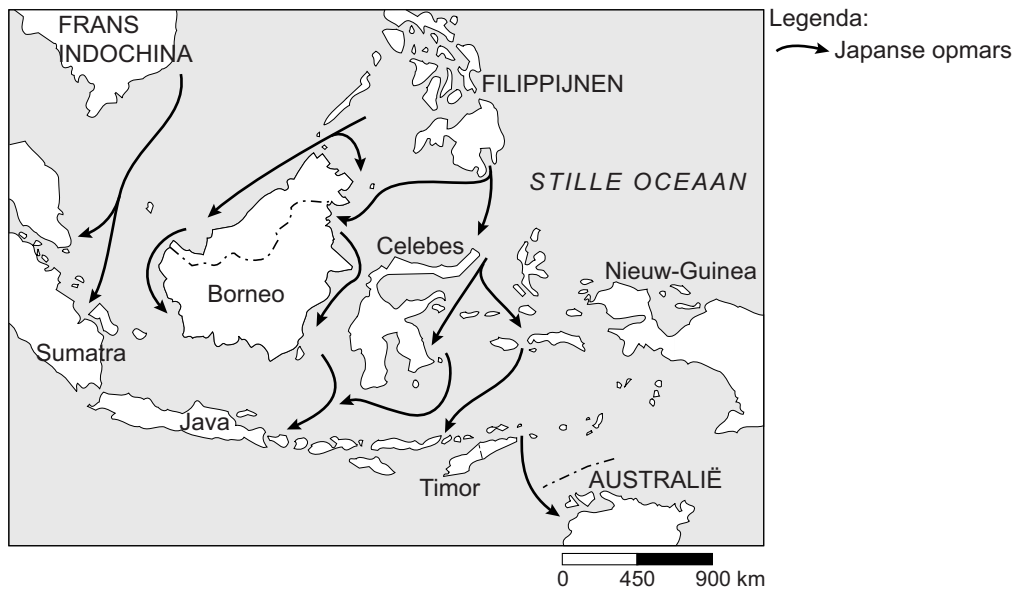
bron 16

Hieronder staat eerst een verhaal. Daarna volgen twee kaarten van Japanse aanvallen tijdens de Tweede Wereldoorlog:

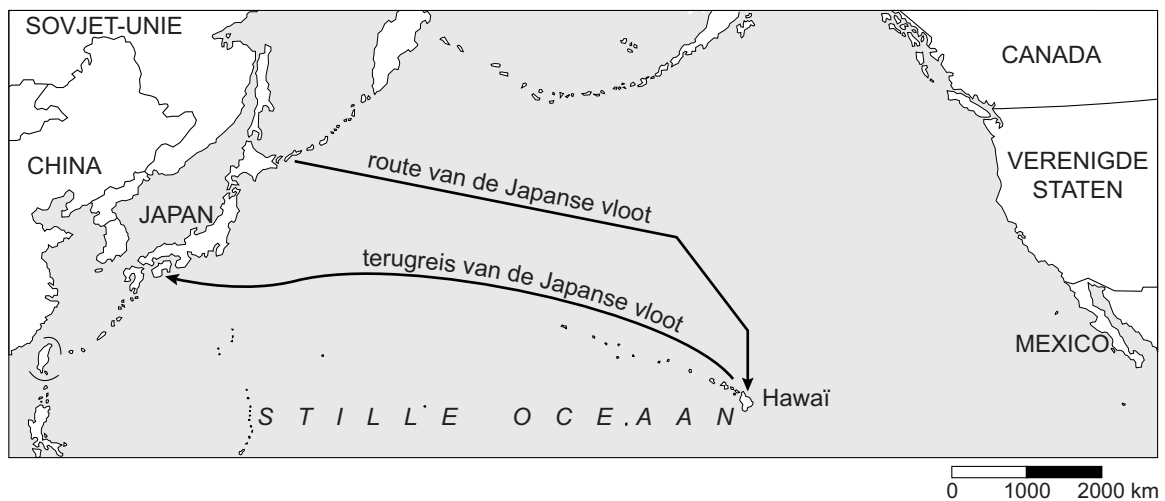
Iemand vertelt over de mobilisatie van zijn vader in Nederlands-Indië:

Mijn vader werd opgeroepen voor militaire dienst. Het was erg druk op de verzamelplaats. Er waren vooral veel bedienden. Zij droegen de netjes ingepakte koffers van hun meesters die gingen vechten. Mijn vader kreeg wel een uniform, maar geen helm. Misschien dacht men dat Japanners niet met echte kogels schoten.

kaart 1

kaart 2

bron 17

Een Japanse soldaat kijkt naar een in brand gestoken olieraffinaderij in Indonesië (februari 1942):

bron 18

Deze poster verscheen in 1943 in Nederland:

Toelichting

Bovenaan staat: Tussen 27 oktober en 5 december 1943 werd 50% van de oorlogsvloot van de Verenigde Staten vernietigd.

Onderaan staat: Dit is een slag die door hen nog lang gevoeld zal worden!

bron 19

Iemand herinnert zich de bevrijding van een deel van Nederland:

Had ik toen maar in mijn geboorteplaats in Limburg gezeten. In Amsterdam hebben we langer moeten wachten op de bevrijding. Jullie bakten in Limburg al nonnevotten (= *gebak*), terwijl wij in het westen van Nederland doffe ellende beleefden en grote armoede leden. Ik moest met stokken lopen, want ik had gezwollen benen van de honger.

bron 20

Uit een bericht van een Nederlandse onderhandelaar in Nederlands-Indië aan de Nederlandse regering (25 oktober 1945):

U hebt mij de opdracht gegeven om een aantal zaken met de nationalistische te bespreken. Maar ik mag van u niet met hun leider Soekarno praten. Dat is wel erg lastig. Wanneer ik van tevoren bekendmaak dat ik niet met Soekarno mag onderhandelen, dan is er een kans dat de besprekingen volkomen mislukken

bron 21

Hieronder staan twee foto's uit Indonesië.

foto 1

Soekarno spreekt een grote menigte toe (1947):

foto 2

Een Nederlandse militair toont een rode vlag met een hamer en sikkel die door de nationalistien werd gebruikt (1949):

bron 22

Een krantenartikel uit 1955:

Volledig akkoord over Oostelijk opperbevel

Radio Moskou heeft een verklaring omgeroepen. Er is volledige overeenstemming over een gezamenlijk militair opperbevel voor acht Oost-Europese landen. Bij de besprekingen is gesproken over een verdrag van vriendschap en wederzijdse hulp tussen de acht landen.

bron 23

Een boekje uit de Sovjet-Unie, vertaald in het Nederlands (1955):

Onze geleerden schrijven nieuwe hoofdstukken in het gouden boek van de Sovjet-wetenschap. De Sovjet-wetenschap staat in dienst van de vrede. Een voorbeeld hiervan is de eerste elektrische centrale ter wereld die op atoomkracht werkt.

bron 24

Hieronder staan twee verhalen uit de Koude Oorlog:

verhaal 1

De piloot koerste af op het vliegveld, midden in het kapot gebombardeerde westelijke deel van Berlijn. Vlak bij de luchthaven stonden flatgebouwen en de piloot kreeg een kijkje in het dagelijks leven van de bewoners van de bovenste verdiepingen: "Ik zag mensen rond een tafel zitten, terwijl ik vlak langs vloog met mijn vliegtuig vol voedsel en medicijnen!"

verhaal 2

Op de stations in de DDR werden reizigers opgewacht door verkeerspolitie met halfautomatische wapens. Een oude vrouw stapte op een agent af en vroeg: "Wanneer gaat de eerstvolgende trein naar West-Berlijn?" Het antwoord was duidelijk: "Die rijdt niet meer, oma. Jullie zitten in de val."

bron 25

Een prent over twee politieke leiders, gemaakt tijdens onderhandelingen in Camp David (1978):

Toelichting

De olijftak is een symbool voor vrede.

bron 26

Er bestaat een serie kinderboeken waarin de Engelse piloot Biggles allerlei avonturen beleeft. Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal vier korte omschrijvingen van verschillende boeken uit die serie:

omschrijving 1

Biggles achter het IJzeren Gordijn:

Biggles hoort van zijn vroegere tegenstander Von Stahlheim over een gevangengenomen spion. Biggles probeert de spion te redden, maar de geheime politie is hem al snel op het spoor.

omschrijving 2

Biggles en zijn makkers:

De strijd om Engeland in de lucht is op zijn hoogtepunt. Biggles wordt benoemd tot commandant. Hij moet piloten leren samenwerken in de lucht, om zo stand te kunnen houden tegen de luchtaanvallen.

omschrijving 3

Biggles leert vliegen:

Biggles is avontuurlijk aangelegd. Hij krijgt een vliegopleiding van vijftien uur. Daarna wordt hij naar Frankrijk gebracht om vluchten uit te voeren boven de loopgraven.

omschrijving 4

Biggles in Azië:

Biggles en zijn mannen brengen het Japanse leger zware verliezen toe. Biggles bevrijdt veel Europese gevangenen uit Japanse gevangenkampen.

bron 27

Een Rus zegt in een interview (1991):

We zitten in ons land in de schandaligste periode van de geschiedenis. Onze kinderen zullen ons later een generatie van lafaards en verraders vinden. Ze zullen zeggen dat hun ouders een prachtland hebben ingeruild voor westerse, kapitalistische producten, zoals spijkerbroeken, hamburgers van McDonald's en kauwgom. Ik zal nooit wennen aan de Russische vlag, ik zal altijd een rode vlag voor me blijven zien. De vlag van een groot land.

bron 28

Het aantal katholieke en protestantse kerkgebouwen in Nederland (tussen 2003 en 2012):

